

Tallinna Lilleküla Gümnaasium

TLG mini- ja õpilasfirmade koostamise juhend
ja kaitsmise kord

Tallinn 2023

SISUKORD

1.ÕPILASFIRMA KUI PRAKTILINE TÖÖ	3
2.Õpilasfirma töö tegemise etapid.....	4
2.1.Õpilasfirma tegevuste ajagraafik ja hinnatavad etapid	4
3.Õpilasfirma tegevuse etapid	7
3.1.Õpilasfirma äriidee genereerimine	7
3.2.Õpilasfirma äriidee kavand	7
3.3.Õpilasfirma turu-uuring ja konkurentsianalüüs.....	8
3.4.Õpilasfirma äriplaan	10
3.5.Õpilasfirma asutamine.....	11
3.6.Õpilasfirma äritegevuse protsess.....	12
4.Õpilasfirma tegevuse aruandlus	14
4.1.Aruande osad.....	14
Tiitelleht	14
Esileht.....	14
Põhiosa	15
Raamatupidamise aruanne.....	15
4.2.Vormistamise nõuded.....	15
4.3.Õpilasfirma aruande ja tegevuse kaitsmine.....	16
4.4.Õpilasfirma likvideerimine.....	17
5.ÕPILASFIRMA KUI PRAKTILISE TÖÖ HINDAMINE	18
5.1.Õpilasfirma tegevuse hindamisleht	20

1. ÕPILASFIRMA KUI PRAKTILINE TÖÖ

Mini- ja õpilasfirma (edaspidi õpilasfirma) on praktiline töö. Õpilasfirma luuakse gümnaasiumiastme õpilaste poolt Junior Achievement Eesti (edaspidi *JA Eesti*) ettevõtlusprogrammi alusel, mille käigus omandatakse tegevuse käigus ettevõtluse algteadmised ja oskused, arendatakse algatusvõimet ja soovi ise probleemi lahendada.

Õpilasfirma ei ole äriühing. Õpilasfirma registreeritakse JA Eesti juures ja tegutseb ühe õppeaasta ning lõpetab tegevuse õppeaasta lõpul. Õpilasfirmasse võivad kuuluda ainult õpilased ja ühes õpilasfirmas peab olema 3-4 liiget. Õpilasfirma liikmed tegutsevad solidaarsuse alusel.

Õpilasfirma tegevus peab vastama käesoleva juhendi nõuetele ja JA Eesti õpilasfirma programmi juhendile.¹ Õpilasfirma tegutseb JA Eesti koolituse läbinud juhendaja juhendamisel, kellel on vajadusel õigus sekkuda mistahes õpilasfirma tegevusega seotud küsimuses.

Juhendajal on mõjuva põhjuse korral õigus teha mistahes ajal avaldus kooli juhtkonnale õpilasfirmast liikme väljaarvamise kohta, samuti õpilasfirma sundlõpetamiseks, kui ilmneb, et õpilasfirma ei ole tegutsemisvõimeline. Avalduse rahuldamise korral tuleb õpilasel leida uurimisteema ja juhendaja ning kinnitada need uurimistöö kaitsmiskomisjoni ees.

Õpilasfirma, millest arvatakse liige välja, ostab väljaarvatud liikmelt aktsiad tagasi nominaalväärtusega samal kuupäeval kui õpilane arvatakse õpilasfirmast välja. Õpilasfirmast väljaarvatud liige vara- ja kasumijaotuses ei osale.

Õpilasfirma sundlikvideerimise korral:

- esitab õpilasfirma viivitamatult avalduse JA Eestile õpilasfirma registrist kustutamise kohta;
- ostab õpilasfirma tagasi kõikide õpilasfirma liikmete aktsiad nominaalhinnaga ning jagab olemasoleva kasumi ja vara proportsionaalselt õpilasfirma liikmete osalusele, kui õpilasfirma majanduslik olukord seda võimaldab. Kui õpilasfirma on kahjumis, siis jaguneb kahjum proportsionaalselt kõikide õpilasfirma liikmete vahel.

¹Junior Achievement Eesti. *Õpilasfirma tööjuhend*. www.opiq.ee (28.02.2023).

2. ÕPILASFIRMA TÖÖ TEGEMISE ETAPID

Õpilasfirma tegevus hõlmab järgmisi etappe:

- õpilasfirma äriidee genereerimine ja idee esitlemine;
- konkurendi- ja turu-uuring;
- õpilasfirma äriplaan;
- õpilasfirma asutamine ja registreerimine (nimi, liikmete roll, dokumentatsioon);
- õpilasfirma äritegevus (tootmine, arendus, müük, raamatupidamine);
- õpilasfirma aruande koostamine;
- õpilasfirma tegevuse ja aruande kaitsmine;
- õpilasfirma likvideerimine.

2.1. Õpilasfirma tegevuste ajagraafik ja hinnatavad etapid

Periood	Tegevus	Hinnatavad etapid	Punktid
Mai	Õpilased moodustavad grupi, valivad juhendaja, genereerivad äriidee ja koostavad äriidee kavandi koos Valivad ÕF nime ja liikmetele ametikohad. Seejärel toimub kavandi esitlemine juhendajatest koosnevale komisjonile.	Õpilasfirma äriidee, juhtide ja nime valik ja idee esitus.	5p (kevadel)
September	Konkurendianalüüs ja turu-uuring Õpilasfirma viib läbi turu-uuringu, analüüsib tulemusi ja teeb järelduse. Koostab konkurentide kohta konkurendianalüüsi.	Toote või teenuse turu-analüüs (turu-uuring, konkurentsianalüüs)	3p
September-oktoober	Äriplaani koostamine Õpilasfirma esitab lihtsustatud äriplaani (kolm-neli lehekülge) mis põhineb turu-uuringul ja sisaldab toote või teenuse kirjeldust, meeskonna ülesehitust, tööjaotust, tootmisprotsessi lühikirjeldust,	Äriplaani kirjalik osa ja selle esitus + õpilaste liikmete üksteise hindamine 10p ulatuses (anonüümne)	10p

	turundusplaani (tegevused), SWOT analüüsi, riskid, omahinna arvutus, müügiprognoos kuude kaupa, kasumiplaan.		
September-oktoober	Sisaldab põhikirja, asutamiskoosoleku protokoll (sisaldab algkapitali määramist ja aktsiablankettide ostu), vanemate load jms.	Asutamisdokumentide täitmine ja registreerimine JA Eestis	2p
November-mai	Tegutsemise protsess Oluline on protsess ja pidev tegevus. Toote tootmine või teenuse osutamine. Järjepidev turundustegevus. Pidev müük. Korrekne jooksev finantsarvestus. Toote või teenuse arendustegevus. Osavõtt vähemalt kahest laadast või muul avalikul üritusel.	Hinnatakse tegevuse aktiivsust, toote tootmist, müümist, turundust, meeskonnatööd ja finantsarvestust	40p
Märts-aprill	Tegevuse aruanne Aruande pikkus 10 lehekülge. Aruande vormistus lähtuvalt juhendile. Peab sisaldama ülevaadet õpilasfirma kohta (ettevõtte ajalugu, areng, üldine strateegia ja eesmärgid, toote/teenuse kirjeldus), tegevusaruannet (arendus-, tootmis-, turundus-, müügi- ja finantstegevusest), ülevaadet õpilaste isiklikust ja kogu meeskonna arengust (õnnestumisi ja raskuste ületamist) ja majandusaruandeid (kasumiaruanne ja lõppbilanss).	Hindamisel võetakse aluseks esitamise tähtaegadest kinnipidamist (mustand ja valmistöö), struktuuri, sisu ja terviklikkust. Aruande vormistust, keel ja stiil.	20p
Mai	Õpilasfirma liikmete individuaalne hindamine	Juhendaja hindab õpilasfirma liiget lähtudes tema rollist õpilasfirmas, koostööst teiste liikmete ja juhendajaga, panusest õpilasfirmasse ning tähtaegadest kinnipidamisel. Iga õpilasfirma liige hindab iseennast ja oma õpilasfirma liiget vastavalt juhendaja poolt	10p (5+5)

		saadetud anonüümse küsitluse alusel. (Hinne moodustub liikmete hinnete keskmisest.)	
Juuni	Õpilasfirma tegevuse ja aruande esitlus, kaitsmine Õpilasfirma esitlus kas kooli komisjonile. Aruande ja oma tegevuse kaitsmine.	Hinnatakse esitluse vormistust (slaidid), aruande esitlust, loogilisust ja ladusust. Iga ÕF liikme individuaalset tööloogu kirjeldust. Komisjon esitab õpilasfirma liikmetele küsimusi. Hinnatakse põhjendatust küsimustele vastamisel.	10p

Õpilasfirma liikmed kohustuvad esitama juhendajale õpilasfirmaga seotud dokumendid, kodused ülesanded ja ülevaated õpilasfirma hetkeseisust juhendaja poolt määratud tähtaegadeks.

3. ÕPILASFIRMA TEGEVUSE ETAPID

3.1. Õpilasfirma äriidee genereerimine

Õpilasfirma liikmed moodustavad grupi, kellega luuakse ühiselt äriidee – toode või teenus, mida soovitakse edaspidi pakkuma hakata. Äriidee loomisel on soovitatav järgida:

- kas toode/teenus on originaalne;
- kas toote/teenuse tootmine on loodussõbralik;
- kas toote/teenuse järele on vajadus;
- kas toote valmistamiseks ja teenuse pakkumiseks on olemas vajalikud kompetentsid ja ressursid;
- kas õpilasfirma liikmetele meeldib toode/teenus, mille tootmist ja müümist te ise naudite.

Õpilasfirmal on keelatud:

- tegutseda õpilastele sobimatutel aladel: alkohol, tubakatooted jms;
- pakkuda litsentsi vajavaid tooteid/teenuseid (kui pole litsentsi);
- pakkuda kosmeetikatooteid ilma Terviseametiga konsulteerimata;
- pakkuda toodet/teenust, mis kahjustab tarbijat või õpilasfirma liikmeid;
- pakkuda toodet/teenust, mis on tervist või keskkonda kahjustav;
- rikkuda kellegi autoriõigusi.

3.2. Õpilasfirma äriidee kavand

Õpilasfirma kavand on aluseks õpilasfirma tegevusele. Kavandi esitlemisel õpilased kirjeldavad oma ideed ja põhjendavad, miks just sellist toodet/teenust soovitakse toota või pakkuda. Õpilasfirma kavandi esitlemisel hinnatakse juhendajate poolt äriidee sobivust ja reaalselt elluviimise võimalust ning sobivuse korral antakse õpilasfirmale edasitegutsemise luba. Esialgne äriidee võib tegevuse käigus muutuda.

Kavandis kajastatakse:

1. Toote või teenuse idee, ja kuidas selleni jõuti.

2. ÕF nime valik. (Nimi ei tohi ühtida tuntud ettevõtete, organisatsioonide ja kolmel viimasel aastal tegutsenud õpilasfirmade nimedega. Keelatud on panna võistlusel „Eesti parim õpilasfirma“ kolme parima õpilasfirma hulka tulnud õpilasfirmaga sama nime. Õpilasfirma nime juurde kuulub lahutamatu täiend „õpilasfirma“, mille lühend on ÕF)
3. ÕF liikmete ametikohad.

3.3. Õpilasfirma turu-uuring ja konkurentsianalüüs

Lähtuvalt tootest või teenusest viiakse läbi esmane turu-uuring ja konkurentsianalüüs. Hinnatakse turu-uuringu läbiviimist ning selle valimit ja konkurentsianalüüsi. Hindamiseks esitatakse kirjalikult uuringute tulemused.

1.1.1. Turu-uuring

Turu-uuringut peetakse ettevõtte jaoks turunduses esimeseks sammuks. Hea turu-uuring näitab firmale tema ees olevaid võimalusi ja ohtusid. Turu-uuring tuleb õpilasfirmal läbi viia küsitluse vormis kas interneti vahendusel või personaalselt. Turu-uuringut tehes peab õpilasfirma silmas pidama järgnevaid punkte:

- **Õpilasfirma püstitab eesmärgi mida ta oma küsitlusega soovib teada saada.**
(Näiteks: Uurida tarbijate käitumist. Mis hinnaga klient seda toodet või teenust ostab? Mis värvi või kujuga antud toode võiks olla? Kas sellele tootele või teenusele on üldse nõudlust? Maitseelistus? Jne)
- **Mõtleb välja sihtrühm keda küsitleda.**
(Näiteks: väikelastega emad – lastetoodete puhul; koolilapsed; noored vanuses 12-16 aastat; jne)
- **Koostab 6-8 küsimust oma toote või teenuse kohta.**
(Näiteks: Mis värvi pusa te kannaksite? Mis on sobiv hinnavaheemik? Kas selle hinnaga ostaksite? Milline maitse teile nendest kõige enam meeldib? Jne)
- **Õpilasfirma viib läbi uuringu interneti vahendusel või personaalselt küsitledes.**
(Internetis kasutada Google Forms; paber kandjal ankeeti; suuline küsitlus; jne)
- **Hindab tervikuna oma uuringu tulemust.**
(Teeb küsitlusest kokkuvõtte ja analüüsib tulemusi.)

3.3.2. Konkurentsianalüüs

Õpilasfirma koostab lühikese ülevaate konkurentide kohta. Õpilane kaardistab ära kes on tema firma konkurendid, mida nad toodavad, kuidas toodavad, mille poolest õpilasfirma erineb oma toodetega, kes on nende kliendid, kus nad müüvad ja mis on nende toote või teenuse hinnad? Konkurentsianalüüsi tehes juhindutakse järgnevatest punktidest. Ülevaate võib vormistada kas tabelina või esitada tekstina.

1) Määratle ära, kes on sinu konkurendid. Vali igast 2-3 kõige lähedasemat konkurenti.

- Otsesed
- Kaudsed
- Potentsiaalsed

2) Konkurentide lühike ülevaade

- Konkurendi suurus, käive
- Pakutavad toode/ teenus (kirjeldus, omadused)
- Millised on konkurendi sihtturud?
- Kust saab konkurendi tooteid/teenuseid osta?
- Kes on konkurendi sihtklientuur?

3) Konkurentsieelised:

- kvaliteet
- disain
- pakend
- kasutamise lihtsus
- lisateenused
- turundus (kuidas reklaamivad oma toodet/teenust?)
- hinnakujundus (palju nende toode/teenus maksab?)
- konkurendi tugevused võrreldes teiega
- konkurendi nõrkused võrreldes teiega

4) Konkurentidest teisiti

- Kuidas on turg teie toote/teenuse osas konkurentide vahel jaotunud?
- Mida unikaalset on konkurentidel pakkuda? Miks kliendid ostavad või tarbivad nende toodet/teenust?
- Mida konkurendid teevad hästi ja mida halvasti?
- Mida õpilasfirma meeskond teeks teisiti?
- Mille poolest õpilasfirma ettevõtte sarnaneb konkurentidega ja mille poolest erineb?

3.4. Õpilasfirma äriplaan

Õpilasfirma esitab lihtsustatud äriplaani, mis põhineb turu-uuringul ja sisaldab toote või teenuse kirjeldust, meeskonna ülesehitust, tööjaotust, tootmisprotsessi lühikirjeldust, turundusplaani (tegevused), SWOT analüüsi, riskid, omahinna arvutus, müügiproгноos kuude kaupa ja kasumiplaan. Oluline on läbi mõelda kogu ÕF tegevus ja see lühidalt kirja panna lähtuvalt ÕF juhendi punktidele.

Äriplaan koosneb:

1. Kokkuvõte – kajastab lühidalt kogu äriplaani sisu. Esile tuua ainult olulisem!
2. Ettevõtte põhiaandmed – nimi, kontakt, osanikud
3. Tooted ja teenused – kirjelda tooteid/teenuseid mida pakud, tootmisprotsess. Toote hinnad.
4. Turg ja turundus – kirjelda klienti, turu suurust ja olemust. Konkurendid. Kuidas turundad?
5. Meeskond – ettevõtte ülesehitus, meeskond, tööjaotus.
6. SWOT analüüs – tugevused ja nõrkused; võimalused ja ohud
7. Tegevusplaan – lühiajaline tegevuskava (eesmärgid) 1 kuu – 1 aastani (sept-mai).
8. Riskid – mis võivad olla riskid ja kuidas neid ennetada?
9. Elementaarsed majandusarvutused (kasumiplaan ja bilansiproгноos, omahind)

3.4.1 Äriplaani esitlus

Õpilasfirma esitleb (kaitseb) oma äriplaani juhendajale. Äriplaani esitlus peab sisaldama toote või teenuse kirjeldust, meeskonna ülesehitust, tööjaotust, tootmisprotsessi lühikirjeldust, turundusplaani (tegevused), SWOT analüüsi, riskid, omahinna arvutus, müügiproгноos kuude kaupa ja kasumiplaan.

Õpilasfirma esitleb oma äriplaani 7-10 minuti jooksul, millele järgnevad kuulajate küsimused. Esitus peab olema korrektselt vormistatud esitluslaididele ja sisaldama illustreerivaid tabeleid ja pilte. Esitusel peab kaasas olema toote prototüüp.

3.5. Õpilasfirma asutamine

Õpilasfirma asutatakse Tallinna Lilleküla Gümnaasiumi juurde. Õpilasfirma asutamiseks kutsutakse kokku asutamiskoosolek.

Õpilasfirma asutamiskoosolekul:

- otsustatakse lõplikult äriidee – toode või teenus, mida pakkuma hakatakse;
- kinnitatakse õpilasfirma nimi;
- valitakse tegevjuht (salajasel hääletusel) ja kinnitatakse vastutusvaldkonnad;
- otsustatakse algkapitali suurus ja osaluse jaotus õpilasfirma liikmete vahel, arvestades, et ühelegi õpilasfirma liikmele ei tohi kuuluda aktsiate enamusosalust ning et aktsiate nominaalväärtused on 1 euro, 3 eurot, 5 eurot, 10 eurot, 20 eurot ja 50 eurot;
- koostatakse asutamisdokumendid:
 - asutamiskoosoleku protokoll;
 - põhikirj²;
 - toote või teenuse kirjeldus. (Kui tegemist on kosmeetikatootega, peab juurde märkima, et on konsulteeritud Terviseametiga);
- kõik õpilasfirma liikmed registreerivad end JA Eesti veebikeskkonna <https://opilasfirma.ee> kasutajaks;
- iga õpilasfirma liikme lapsevanem peab digiallkirjastama õpilase ÕF osalemise nõusoleku;
- registreeritakse õpilasfirma e-post;
- kantakse üle registreerimistasu 5 eurot SA Junior Achievement Eesti arveldusarvele SEB Pank EE461010220028714012. Maksekorraldus lisatakse registreerimisavaldusele;

²Õpilasfirma tegevuse ajal võib põhikirja muuta, informeerides sellest juhendajat ja JA Eestit.

- esitatakse registreerimisavaldus ja nõutavad dokumendid JA Eesti veebikeskkonnas <https://opilasfirma.ee>

Kui JA Eestile esitatud avalduses või asutamisdokumentides esineb puudusi, mis ei võimalda õpilasfirmat registreerida, siis informeerib juhendaja või JA Eesti õpilasfirmat nendest.

Registreerimise kinnitamiseks saadab JA Eesti õpilasfirmale:

- tegevusloa, millele on märgitud õpilasfirma nimi ja registreerimise number;
- aktsiablanketid;
- annab juurdepääsu õpilasfirma tööjuhendile“.

Pärast õpilasfirma registreerimist müüakse aktsiad, täidetakse aktsiatähed ning märgitakse aktsiad õpilasfirma aktsiaraamatus.

3.6. Õpilasfirma äritegevuse protsess

Õpilasfirma tohib tegutseda JA Eesti poolt välja antud tegevusloa alusel. Õpilasfirma äritegevuse protsessis juhendada vastavalt JA Eesti õpilasfirma programmi juhendist.³

Õpilasfirma tegutseb oma eelarve piires. Õpilasfirma aastakäive võib olla kuni 16000 eurot. Õpilasfirma liikmed maksustatakse üksikisikutena.

Õpilasfirma äritegevuses on järgmised etapid:

- 1) Planeerimine ja tegevusplaani koostamine.
- 2) Turuanalüüs (turu-uuring, SWOT- ja konkurentsianalüüs).
- 3) Arendustegevus (tootearendus või teenuse tootestamine, ressursside valik ja hankimine, prototüüpide valmistamine ja testimine, tootmispinna ettevalmistamine, koostöö tarnijatega).
- 4) Tootmine ja teenuse osutamine (toodete valmistamine, komplekteerimine, pakendamine, sildistamine, teenuse osutamine klientidele).
- 5) Müügitegevus (osalemine laatadel, internetimüük, müük vahendajate kaudu, ette- ja järelmaksuga müük, eksport).

³ Junior Achievement Eesti. *Õpilasfirma tööjuhend*. www.opiq.ee (28.02.2023).

6) Turundustegevus (sobivate turundusmeetmete valimine ja rakendamine, praktiline turundustegevus: logo, moto, Facebooki-leht jt sotsiaalmeedia kanalid, veebileht, audio-, video- ja trükireklaam).

7) Finantsarvestus (jooksev raamatupidamisarvestus, kuludokumentide säilitamine, bilansi ja kasumiaruande koostamine, pangakonto avamine, ostu-müügitehingud, arveldamine, üle 50-euroste ostude kooskõlastamine juhendajaga jms).

8) Likvideerimismenetlus (õpilasfirma aktsionäride üldkoosoleku kokkukutsumine ja likvideerimisotsuse vastuvõtmine).

Likvideerimisotsuse vastuvõtmisega samaaegselt lõpetatakse kogu äritegevus. Tellimused täidetakse, viimased tooted tuleb müüa või annetada, koostööpartneritega lepingud lõpetada, tasuda arved. Vara jaotatakse aktsionäride vahel ja tehakse väljamaksed. Koostatakse ja korrastatakse õpilasfirma dokumentatsioon: lõpparuanne, lõppbilanss, kasumiaruanne, varajaotusplaan ja likvideerimisotsus. Dokumendid esitatakse JA Eesti keskkonnas.

4. ÕPILASFIRMA TEGEVUSE ARUANDLUS

Õpilasfirma aruandlus koosneb õpilasfirma tegevusaruandest ja õpilasfirma raamatupidamise aruandest (kassa- ja pearaamat, bilanss ja kasumiaruanne). Aruanne on ühtne äristiilis dokument. Hinnatav on originaalne lähenemine.

4.1. Aruande osad

- tiitelleht;
- esileht (1 lk);
- põhiosa (kuni 9 lk);
- raamatupidamine.

Raamatupidamise aruanne vormistatakse tegevusaruandest eraldiseisva dokumendina.

Aruanne saadetakse juhendaja e-mailile elektroonselt PDF ning raamatupidamise aruanne MS Excel vormingus.

Paber kandjal trükitud aruanne (illustratsioonid, joonised, graafikud vms printitakse värvitrükis) esitatakse kaitsmiskomisjonile kaitsmise päeval kahes eksemplaris ja köidetult.

Tiitelleht

Aruande tiitelleht peab sisaldama:

- õpilasfirma nimi
- õppeasutuse nimi
- juhendajate (õpetaja, mentori) nimed
- tegutsemise aasta

Esileht

Aruande esileht peab sisaldama järgmist informatsiooni:

- Õpilasfirma nimi
- Sisukord

- Missioon
- Toote või teenuse kirjeldus
- Finantstulemuste lühikokkuvõte
- Üldhinnang õpilasfirma tegevusele

Põhiosa

Aruande põhiosa sisaldab:

- õpilasfirma loomine, struktuuri ja liikmeskonna kirjeldust,
- õpilasfirma äriideed, toote või teenuse kirjeldust,
- ülevaadet tegevustest (arendus-, tootmis-, turundus-, müügi- ja finantstegevusest),
- õpilasfirma tegevuste, ürituste jms kirjeldust
- ülevaadet õpilaste isiklikust ja kogu meeskonna arengust (õnnestumisi ja raskuste ületamist),
- õpilasfirma raamatupidamise lõpparuannet (kasumiaruanne ja lõppbilanss) ja lõpparuandega kaasnevat majandustegevuse analüüsi
- õpilasfirma tulevik.

Raamatupidamise aruanne

Eraldi failina tuleb esitada õpilasfirma kassa- ja pearaamat Excelis (vaata näidet: <http://ja.ee/of/materjalid.html>). See on aruandest eraldiseisev dokument ega kuulu lubatud lehekülgede arvestusse. Kassa- ja pearaamatut ei avalikustata kodulehel.

4.2. Vormistamise nõuded

Aruande keel on eesti keel. Aruande maksimaalne pikkus on 10 lehekülge (v.a tiitelleht). Kokku 11 lehekülge. Aruande trükitakse valgele A4 formaadile ning tekst joondatakse rööbiti (vormindusvahendiriba nupp Justify). Aruande vormindamisel on lubatud vaid vertikaalpaigutus (Portrait). Lehe servad jäetakse vabaks, kusjuures kõigis servades (üleval, all, paremal, vasakul) peab olema 2,54 cm vaba ruumi. Kirjatüübiks valitakse tekstis läbivalt Times New Roman ja tähe suuruseks 12 punkti. Erandiks on tabelite ja jooniste vormindamine.

Reavahe ei tohi olla väiksem kui 1,15 punkti ja suurem kui 1,5 punkti. Lisad ei ole õpilasfirma aruandes lubatud. Kujunduslikul eesmärgil tehtud illustratsioonid ja fotosid võib olla kogu aruande peale maksimaalselt 4. Graafikute ja tabelite arv ei ole piiratud. Graafikuid on soovituslik teha standardse programmiga (MS Excel). Tabel kujundatakse raamjoontega ja selle taust peab olema valge. Pealkirjade suurusele ja tasemetele ei kehti piiranguid. Värvilised pealkirjad ei ole lubatud. Aruande tiitellehel võib olla oma õpilasfirma logo ning viimasel lehel partnerite logod. Aruande kaanel olev õpilasfirma logo ning viimasel lehel paiknevad partnerite logod ei kuulu 4 pildi arvestuse hulka.

4.3. Õpilasfirma aruande ja tegevuse kaitsmine

Õpilasfirma kui praktilise töö kaitsmine toimub suulise ettekandena kaitsmiskomisjoni ja kaasõpilaste ees. Kaitsmine hõlmab esitlust õpilasfirma tegevuse ja tulemuste kohta ning küsimustele vastamist.

Kaitsmisele kehtivad nõuded:

- ettekandes osalevad kõik õpilasfirma liikmed;
- kaitsmiskomisjonile esitatakse köidetud lõpparuanne ühes eksemplaris;
- ettekande kestus on 8-10 minutit;
- vormiks on PowerPoint ettekanne, kus tuuakse välja:
 - esitluses tuua välja kõige olulisem;
 - kasutada esitluses pilte oma tootest ja tegevustest läbi tegutsemisperioodi;
 - tuua välja olulised numbrid (müüginumbrid, kasum/kahjum, jne) tabeli kujul;
 - kirjeldada kus müüsite, palju müüsite;
 - tuua välja õpilasfirma erilised tulemused ja saavutused;
 - JA logo, õpilasfirma logo, pildid reklaamidest;
- ettekandes antakse sisuline ülevaade õpilasfirma tegevusest ja tulemustest (iga õpilasfirma liige räägib oma valdkonnast).

Kaitsmise eest saadud punktisumma otsustab kaitsmiskomisjon.

4.4. Õpilasfirma likvideerimine

Õpilasfirma likvideerimisprotsess algab aktsionäride üldkoosoleku kokkukutsumisega, millel võetakse vastu likvideerimisotsus, määratakse likvideerijad ja õpilasfirma dokumentide hoidja.

Seejärel alustatakse likvideerimismenetlust:

- lõpetatakse tootmine;
- täidetakse kõik tellimused, mis on veel täitmata;
- realiseeritakse laovarud, sh viimased tooted ja materjalid (müük, annetus jne);
- lõpetatakse koostöö partneritega;
- makstakse arved, mis on veel maksmata;
- nõutakse sisse laekumata arved;
- koostatakse likvideerimisaruanne, lõppbilanss, lõplik kasumiaruanne ja likvideerimisleping;
- ostetakse tagasi aktsiad, jaotatakse aktsionäride vahel kasum ja õpilasfirma vara;
- täidetakse ESP enesehinnangu küsimustik veebikeskkonnas <https://www.esponline.eu>;
- esitatakse likvideerimisdokumendid JA Eestile www.opilasfirma.ee keskkonnas.

5. ÕPILASFIRMA KUI PRAKTILISE TÖÖ HINDAMINE

Õpilasfirma kui praktilise töö hindamisel arvestatakse:

- 1) ettevõtlusteadmiste omandamist, dokumentatsiooni vormistamist, teadmisi finantsarvestusest, tootearendusest, müügi- ja turundustegevusest, turu-uuringu läbiviimisest;
- 2) individuaalset ja meeskonnatööoskust, eneseväljendus-, suhtlus- ja esinemissooskust, tegevuste ja aja planeerimist, aruande koostamise oskust, oskust probleeme operatiivselt ja loovalt lahendada;
- 3) eesmärkide seadmist ja saavutamist, vastutustunde ja enesedistsipliini kujunemist, seadusandluse, reeglite ja ärireeetika järgimist, suhtumist tööprotsessi ja kontakti juhendajaga.

Õpilasfirma programmi läbinud saavad koondhinde. Õpilasfirma tegevust hinnatakse kogu õpilasfirma protsessi vältel juhendajate poolt.

Õpilasfirma kui praktilise töö maksimaalsed võimalikud koondpunktid on 100 punkti, mille moodustab õpilasfirma tegevuste hindamisleht.

ÕPILASFIRMA ETAPID JA HINDAMINE

Hinnatavad etapid	Punktid	Hindamise kriteeriumid
Õpilasfirma äriidee, juhtide ja nime valik	5p (kevadel)	Hinnatakse kuidas valikuteni jõuti, kuidas valikuid põhjendatakse. Hindamise aluseks on esitlus protsessist, mitte ideed.
Toote või teenuse turu-analüüs (turu-uuring, konkurentsianalüüs)	3p	Hinnatakse turu-uuringu läbiviimist ning selle valimit ja konkurentsianalüüsi. Hindamiseks esitatakse kirjalikult uuringute tulemused. Hindes sisaldub esitamise õigeaegsus.
Äriplaan	10p	Õpilasfirma esitab lihtsustatud äriplaani (kolm-neli lehekülge) mis põhineb turu-uuringul ja sisaldab toote või teenuse kirjeldust, meeskonna ülesehitust, tööjaotust, tootmisprotsessi lühikirjeldust, turundusplaani (tegevused), SWOT analüüsi, riskid, omahinna arvutus, müügiprognoos kuude kaupa, kasumiplaan. Oluline on läbi mõelda kogu ÕF tegevus ja see lühidalt kirja panna lähtuvalt ÕF juhendi punktidele. Hindes sisaldub esitamise õigeaegsus.

		<i>Hindamine on individuaalne. Iga õpilasfirma liige analüüsib ja hindab ennast kui ka oma meeskonnaliikme panust töösse.</i>
Asutamisdokumentide täitmine ja registreerimine JA Eestis	2p	Sisaldab põhikirja, asutamis-koosoleku protokoll (sisaldab algkapitali määramist ja aktsiablankettide ostu), vanemate load jms. Hindes sisaldub esitamise õigeaegsus.
Tegutsemine	40p	Oluline on protsess ja pidev tegevus. Toote tootmine või teenuse osutamine. Järjepidev turundustegevus. Pidev müük. Korrekne jooksev finantsarvestus. Toote või teenuse arendustegevus. Osavõtt vähemalt kahest laadast või muul avalikul üritusel. Hinnatakse tegevuse aktiivsust, probleemide lahendamist.
Tegevuse aruanne	20p	Aruande pikkus 10 lehekülge. Aruande vormistus lähtuvalt juhendile. Peab sisaldama ülevaadet õpilasfirma kohta (ettevõtte ajalugu, areng, üldine strateegia ja eesmärgid, toote/teenuse kirjeldus), tegevusaruannet (arendus-, tootmis-, turundus-, müügi- ja finantstegevusest), ülevaadet õpilaste isiklikust ja kogu meeskonna arengust (õnnestumisi ja raskuste ületamist) ja majandusaruandeid (kasumiaruanne ja lõppbilanss). Hindamisel võetakse aluseks esitamise tähtaegadest kinnipidamist (mustand ja valmistöö), struktuuri, sisu ja terviklikkust. Aruande vormistust, keel ja stiil.
Õpilasfirma liikmete individuaalne hindamine	10p	Hindamisel arvestatakse iga liikme panust õpilasfirma tegevuse jooksul, koostööoskusi ja aktiivsust. Õpilasfirma juhendaja analüüsib ja hindab iga õpilasfirma liikme kogu perioodi tegevust ja panust oma õpilasfirmasse. Hindamisel võetakse juurde iga õpilasfirma liikme analüüsi ja hindamist enda kui meeskonnaliikmete kohta.
Õpilasfirma tegevuse ja aruande esitlus, kaitsmine	10p	Õpilasfirma esitlus kas kooli komisjonile või osavõtt võistlusel „Eesti parim õpilasfirma“ finaalist. Aruande ja oma tegevuse kaitsmine. Hinnatakse esitluse vormistust (slaidid), aruande esitlust, loogilisust ja ladusust. Iga ÕF liikme individuaalset tööldõigu kirjeldust. Komisjon esitab õpilasfirma liikmetele küsimusi. Hinnatakse põhjendatust küsimustele vastamisel.

5.1. Õpilasfirma tegevuse hindamisleht

Õpilased.....

Õpilasfirma.....

ÄRIIDEE, JUHTIDE JA NIME VALIK, 5P

Õpilasfirma juhendaja hindab kuidas valikuteni jõuti, kuidas valikuid põhjendatakse. Hindamise aluseks on esitluse protsessist, mitte ideed. Protsessi hindamise aluseks on õpilasfirma juhendi punktid 3.1 ja 3.2.

Maksimaalse soorituse kirjeldus	Punktid	Õpilase töö tugevused/vajakajäämised (õpilasrühma puhul eristatakse õpilas(t)e panus)
Toode või teenus. Idee, kuidas selleni jõuti ÕF nime valik ja liikmete ametikohad (protsessi hindamine)	3	3p – väga hea; 2p – esineb üksikuid puudusi; 1p – esineb hulgaliselt puudusi; 0p – sooritus puudub.
Toode või teenus. Idee esitlus	2	2-suurepärase; 1-esineb puudusi; 0-sooritus puudub

TOOTE VÕI TEENUSE TURU-UURING JA KONKURENTSIANALÜÜS, 3P

Juhendaja hindab turu-uuringu läbiviimist ning selle valimit ja konkurentsianalüüsi. Hindamiseks esitatakse kirjalikult uuringute tulemused. Hindes sisaldub esitamise õigeaegsus.

Protsessi hindamise aluseks on õpilasfirma juhendi punkt 3.3.

Maksimaalse soorituse kirjeldus	Punktid	Õpilase töö tugevused/vajakajäämised (õpilasrühma puhul eristatakse õpilas(t)e panus)
Turu-uuring ja konkurentsianalüüs Vastavalt õpilasfirma juhendi punktile 3.3.	3	3p – väga hea; 2p – esineb üksikuid puudusi; 1p – esineb hulgaliselt puudusi; 0p – sooritus puudub. *Kirjaliku töö hilinemine võtab maha - 1punkti.

ÄRIPLAAN, 10P

Õpilasfirma juhendaja hindab äriplaani kirjaliku sisu, selle esitlust ja esitamise tähtsust 10p ulatuses. Õpilasfirma liikmed hindavad üksteist 10p ulatuses juhendaja poolt saadetud anonüümse küsitluse alusel (hinnatakse koostööd, äriplaani kirjutamist, uurimuste protsessis osalemist, esitluse koostamist ja esitlust). Lõplik äriplaani hinne kujuneb liikmete keskmisest hinnatavast hindest, mida juhendaja võtab lõpliku äriplaani hindamisel aluseks.

Maksimaalse soorituse kirjeldus	Punktid	Õpilase töö tugevused/vajakajäämised (õpilasrühma puhul eristatakse õpilas(t)e panus)
Äriplaani kirjalik osa Vastavalt õpilasfirma juhendi punktile 3.4.	7	7p – väga hea; 6p – esineb üks puudus; 5p - esineb üksikuid puudusi; 4p – sisulised vead; 3p – sisulised vead ja esineb puudusi; 2p – esineb hulgaliselt puudusi; 1p – nõrk; 0p – sooritus puudub.
Äriplaani esitus Äriplaani esitus vastavalt õpilasfirma juhendi punktile 3.4.1.	2	2p – väga hea; 1p – esineb puudusi; 0p – sooritus puudub.
ÕF äriplaani tähtsustamine	1	1p – esitati õigeaegselt; 0p – esitati hilinemisega.

ASUTAMISDOKUMENTIDE TÄITMINE JA REGISTREERIMINE, 2P

Õpilasfirma juhendaja hindab asutamisdokumentide õigeaegset esitlemist Ja Eesti keskkonnas. Protsessi hindamise aluseks on õpilasfirma juhendi punkt 3.5.

Maksimaalse soorituse kirjeldus	Punktid	Õpilase töö tugevused/vajakajäämised (õpilasrühma puhul eristatakse õpilas(t)e panus)
ÕF dokumentatsioon ja registreerimine (asutamiskoosoleku protokoll, põhikiri, aktsiate määramine, vanemate load jms)	2p	2p – esitati õigeaegselt; 1p – dokumendid esitati õigeaegselt, aga on juhendaja poolt vigade tõttu tagasi lükatud; 0p – esitati hilinemisega.

TEGUTSEMISE PROTSESS, 40P

Õpilasfirma juhendaja hindab õpilasfirma tegevust 30p ulatuses lähtuvalt juhendi punktile 3.6. Õpilasfirma liikmed hindavad üksteist 10p ulatuses (hinne moodustub liikmete hinnete keskmisest) juhendaja poolt saadetud anonüümse küsitluse alusel.

Maksimaalse soorituse kirjeldus	Punktid	Õpilase töö tugevused/vajakajäämised (õpilasrühma puhul eristatakse õpilas(t)e panus)
Tegevusprotsessis osalemine (liikmete individuaalne hindamine) Pidev aktiivne tegevus ja protsessis osalemine	10	Hinne moodustub liikmete hinnete keskmisest
Toote tootmine või teenuse osutamine (Vajadusel toote või teenuse arendus)	5	5p – väga hea; 4p – hea; 3p – rahuldav; 2p – esineb puudusi; 1p – nõrk; 0p – tegevus puudub.
Järjepidev turundustegevus (reklaamid)	5	5p – väga hea; 4p – hea; 3p – rahuldav; 2p – esineb puudusi; 1p – nõrk; 0p – tegevus puudub.
Pidev müük ja müügivõimaluste märkamine ja osalemine	5	5p – väga hea; 4p – hea; 3p – rahuldav; 2p – esineb puudusi; 1p – nõrk; 0p – tegevus puudub.
Osavõtt vähemalt kahest laadast või muul avalikul üritusel	5	5p – väga hea; 4p – hea; 3p – rahuldav; 2p – esineb puudusi; 1p – nõrk; 0p – tegevus puudub.
Hea meeskonnatöö (ühiselt töötamine)	5	5p – väga hea; 4p – hea; 3p – rahuldav; 2p – esineb puudusi; 1p – nõrk; 0p – tegevus puudub.
Korrektne finantsarvestus (jooksev protsess)	5	5p – väga hea; 4p – hea; 3p – rahuldav; 2p – esineb puudusi; 1p – nõrk; 0p – tegevus puudub.

TEGEVUSE ARUANNE, 20P

Õpilasfirma saadab juhendajale lõpparuande mustandi etteantud kuupäevaks. Juhendaja teeb lõpparuande mustandile ettepanekud, kommentaarid, tähelepanekud ja saadab õpilasfirmale tagasi ning määrab lõpliku lõpparuande esitamise tähtaja. Juhendaja hindab lõpliku lõpparuannet järgnevatel alustel:

Maksimaalse soorituse kirjeldus	Punktid	Õpilase töö tugevused/vajakajäämised (õpilasarühma puhul eristatakse õpilas(t)e panus)
Aruande esileht peab sisaldama informatsiooni vastavalt juhendile 4.1.2	5	5p – väga hea; 4p - esineb üks puudus; 3p – esineb üksikuid puudusi; 2p – esineb hulgaliselt puudusi; 1p – nõrk; 0p – sooritus puudub.
Aruande põhiosa peab olema täidetud vastavalt juhendi punktile 4.1.3	6	6p – väga hea; 5p – esineb üks puudus; 4p - esineb üksikuid puudusi; 3p – sisulised vead; 2p – esineb hulgaliselt puudusi; 1p – nõrk; 0p – sooritus puudub.
Aruande vormistus on vastav õpilasfirma juhendi punktile 4.2	5	5p – väga hea; 4p - esineb üks puudus; 3p – esineb üksikuid puudusi; 2p – esineb hulgaliselt puudusi; 1p – nõrk; 0p – sooritus puudub
Õigeaegsus	2+2	2p – esitati õigeaegselt; 0p – esitati hilinemisega.

ÕPILASFIRMA LIIKMETE INDIVIDUAALNE HINDAMINE JUHENDAJA POOLT, 10P

Juhendaja hindab õpilasfirma liiget lähtudes tema rollist õpilasfirmas, koostööst teiste liikmete ja juhendajaga, panusest õpilasfirmasse ning tähtaegadest kinnipidamisel.

Õpilasfirma	Õpilase nimi	Juhendaja hinnang õpilasfirma liikmele (koostöö, aktiivsus, panus, tähtaegades kinnipidamine) (10p)
		10p – suurepärane; 9-8p – väga hea; 7-6p - hea; 5-4p – keskmine; 3p – rahuldav; 2p – mitterahuldav; 1p – nõrk; 0p – tegevus puudub.

ÕPILAFIRMA KAITSMISKOMISJONI HINDAMISVORM, 10P

ÕPILASFIMRA NIMI:						
Õpilase nimi:		Kaitsmise koondhinnang (max 10p)				
Õpilase nimi:		Kaitsmise koondhinnang (max 10p)				
Õpilase nimi:		Kaitsmise koondhinnang (max 10p)				
Õpilase nimi:		Kaitsmise koondhinnang (max 10p)				
Õpilase nimi:		Kaitsmise koondhinnang (max 10p)				
Kaitsekõne punktid	6p	5p	4p	3p	0p	Punkte kokku (max 6p)
Kaitsekõne ja näitlikustav abimaterjal	annab õpilasfirma tööst ja tööprotsessis saadud kogemustest väga hea ülevaate, on olemas täiuslik näitlikustav abimaterjal	annab õpilasfirma tööst ja tööprotsessis saadud kogemustest väga hea/ hea ülevaate, ja/või näitlikustav abimaterjal on väga hea/ hea	annab õpilasfirma tööst ja tööprotsessis saadud kogemustest rahuldava ülevaate ja/või on ebapiisav näitlikustav abimaterjal	ei anna vajalikku ülevaadet õpilasfirma tööst ja tööprotsessis saadud kogemustest, näitlikustav abimaterjal on ebapiisav või selles esineb mitmeid loogika- ja/või kirjavigu	ei anna õpilasfirma tööst ja tööprotsessis saadud kogemustest ülevaadet, puudub näitlikustav abimaterjal	
Kommentaarküsimused						
Esinemis- oskuse punktid	4p	3p	2p	1p	0p	Punkte kokku (max 4p)
Esinemis- oskus	Õpilase esinemine on ladus, kõne selge ja loogiline ning keelekasutus kaitsekõnele kohane. Õpilane oskab arukalt ja enesekindlalt vastata kõikidele esitatud teemakohastele küsimustele.	Õpilase esinemisoskuses esineb puudujääke (esineb ebaloogilisust). Õpilane oskab arukalt ja enesekindlalt vastata enamikule esitatud teemakohastele küsimustest.	Õpilase esinemisoskuses esineb puudujääke (kõnetempo ebaühtlane, kahtlev, kohati ebaloogiline). Õpilane on küsimustele vastamisel ebakindel, kuid enamusele küsimustest vastab pädevalt.	Õpilase esinemisoskuses on olulisi puudujääke (ei valda keelalisi vahendeid oma mõtete latusaks ja loogiliseks väljendamiseks). Õpilane on küsimustele vastamisel ebakindel ning oskab vastata vähestele esitatud küsimustele.	Õpilase esinemisoskuses on olulisi puudujääke , mis takistavad kuulajail esitatud materjali mõistmist. Õpilane on küsimustele vastamisel ebakindel ning ei oska asjakohaselt vastata.	
Kommentaarküsimused						

Iga õpilasfirma liiget hinnatakse individuaalselt. Hindamisel arvestatakse iga liikme panust õpilasfirma tegevuse jooksul, koostööoskusi ja aktiivsust. Iga õpilasfirma liige peab osalema õpilasfirma tegevuses alates äriidee väljamõtlemisest kuni õpilasfirma likvideerimiseni. Kui mõnel õpilasfirma tegevuse etapil on kellegi tegevuses vajakajäämisi, arvestatakse seda antud etapi punktide panekul. Iga õpilasfirma liige annab hinnangu oma kaaslasele ja esitab hinnangulehed juhendajale. Õpilasfirma liikme koondhinne kujuneb juhendaja, kaitsmiskomisjoni ja teiste õpilasfirma liikmete hinnangute põhjal.

Vastavalt kogutud punktidele kujunevad individuaalsed lõpphinded järgmisel skaalal:

90 - 100 punkti – hinne "5"

75 - 89 punkti – hinne "4"

50 - 74 punkti – hinne "3"

Tunnustamine/autasustamine:

Kui õpilasfirma on jõudnud JA Eesti poolt korraldatud lõppfinaali konkursile või on saavutanud/võitnud JA Eesti poolt tunnustuse (nt. müügipreemia, parim müük, parim reklaam jne), saab antud õpilasfirma liige I järgu diplomi.

Õpilasfirma punktid kokku: punkti. Hinne: Kuupäev

Õpilasfirma liikme.....: punkti. Hinne: Kuupäev

Õpilasfirma liikme.....: punkti. Hinne: Kuupäev

Õpilasfirma liikme.....: punkti. Hinne: Kuupäev

Õpilasfirma liikme.....: punkti. Hinne: Kuupäev

Õpilasfirma liikme.....: punkti. Hinne: Kuupäev

Märkused, kommentaarid: